

**KOMPETENSIYAGA ASOSLANGAN YONDASHUVNI AMALGA
OSHIRISH SHAROITIDA BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING
AXBOROT VA DIDAKTIK KO‘NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH**

SALOHIDDIN MAMATOV

Yangi Asr universiteti

Ta’limda axborot texnologiyalari 1-kurs magistranti

ANNOTATSIYA: *Ushbu maqolada kompetensiyaga asoslangan ta’lim tizimi doirasida bo‘lajak o‘qituvchilarning axborot va didaktik ko‘nikmalarini shakllantirish masalalari tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalarni chuqur o‘zlashtirish, ta’lim mazmunini funksional va amaliy jihatdan tashkil etish, o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiruvchi metodlarni qo‘llash zamonaviy pedagog kadrlardan talab etilmoqda. Mazkur tadqiqotda axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanish ko‘nikmasi, o‘quv materiallarini tanlash, modellashtirish, didaktik moslashtirish va interaktiv yondashuvlarni qo‘llashda pedagogik tayyorgarlik darajasini oshirish yo‘llari amaliy misollar asosida yoritilgan. Shuningdek, kompetensiyaga asoslangan yondashuvda o‘qituvchining axborot va metodik savodxonligi asosiy o‘rin tutishi ko‘rsatib beriladi.*

Kalit so‘zlar: *kompetensiyaga asoslangan yondashuv, axborot ko‘nikmasi, didaktik savodxonlik, bo‘lajak o‘qituvchi, interaktiv metodlar, raqamli ta’lim, metodik tayyorgarlik*

KIRISH

Zamonaviy ta’lim tizimi o‘z oldiga faqatgina bilim berishni emas, balki o‘quvchining hayotiy vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish, ijodiy fikrlash, muammolarni hal eta olish qobiliyatlarini shakllantirishni ham maqsad qilib qo‘ymoqda. Bu esa o‘z navbatida, ta’limda kompetensiyaga asoslangan yondashuvni joriy etishni talab etadi. Ayniqsa, bo‘lajak o‘qituvchilarni tayyorlash jarayonida bu yondashuv asosiy ustuvor yo‘nalishlardan biri hisoblanadi.

Bo'lajak pedagoglar nafaqat nazariy bilimlarga ega bo'lishi, balki ularni amaliyotda qo'llay olish, axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish, o'quv materiallarini zamonaviy didaktik talablar asosida shakllantira olish ko'nikmalariga ega bo'lishi zarur. Ayniqsa, interaktiv usullar, media resurslar, vizual vositalar orqali dars tashkil etish, o'quvchilar bilan muloqotni samarali yo'lga qo'yish kabi amaliy jihatlar hozirgi o'qituvchidan yangicha yondashuvni talab qiladi.

Mazkur maqolada kompetensiyaga asoslangan yondashuvni amalga oshirishda bo'lajak o'qituvchilarning axborot va didaktik ko'nikmalarini shakllantirish, bu jarayonda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, shuningdek, metodik yondashuvlar samaradorligini oshirish yo'llari amaliy tajribalar asosida yoritib beriladi.

ASOSIY QISM

Bo'lajak o'qituvchilarda axborot ko'nikmalarini shakllantirish uchun avvalo raqamli resurslar bilan ishlash madaniyatini rivojlantirish zarur. Masalan, talabalarga mustaqil tarzda onlayn ma'lumot qidirish, ularni tahlil qilish va taqdimotga aylantirish topshiriqlari beriladi. Bu orqali ular axborotni faqat iste'mol qilish emas, balki uni qayta ishlash, mantiqiy tuzish va didaktik maqsadga yo'naltirishni o'rganadilar.

Ta'limda foydalaniladigan interaktiv vositalar, xususan, onlayn test konstruktorlari, vizual taqdimot vositalari va simulyatsiyalar yordamida bo'lajak o'qituvchilar dars materialini zamonaviy shaklda yetkazish texnikalarini amaliyotda sinab ko'radilar. Ularga "ta'limiy video yaratish", "virtual laboratoriya tuzish", yoki "dars uchun multimediali topshiriq loyihalash" kabi amaliy mashg'ulotlar orqali ijodkorlik muhiti yaratiladi.

Didaktik ko'nikmalarni rivojlantirishda esa dars loyihalash, ssenariy tuzish, topshiriqlar konstruksiyasini ishlab chiqish bo'yicha ustaxonalar muhim ahamiyat kasb etadi. Talabalarga turli yosh guruhlariga mo'ljallangan dars rejasi yozish, unda interaktiv metodlar va baholash mezonlarini kiritish topshiriladi. Shu tarzda ular o'z bilimlarini amaliy holatlarda sinab ko'radilar.

Shuningdek, kompetensiyaviy yondashuv doirasida reflektiv fikrlashni shakllantirish uchun har bir mashg'ulotdan so'ng "men bugun nimani o'rgandim?", "bu bilimni qayerda qo'llashim mumkin?" kabi savollarga yozma fikr bildirish amaliyoti yo'lga qo'yiladi. Bu esa nafaqat o'z-o'zini baholash, balki kasbiy o'sishni tahlil qilish ko'nikmasini ham shakllantiradi.

O'quvchilarning real darslarda ishtirok etishi, maktab amaliyoti jarayonida kuzatuvchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida chiqishi ham didaktik bilimlarni amaliyot bilan bog'lash imkonini beradi. Ular tayyorlagan dars modullari tajribali ustozlar tomonidan baholanadi va takomillashtirish bo'yicha fikrlar almashiladi.

Axborot va didaktik ko'nikmalarni shakllantirishga yo'naltirilgan

Ko'nikma turi	Amaliy faoliyat va topshiriqlar misollari
Axborot qidirish va tahlil qilish	Talabalarga aniq mavzu bo'yicha onlayn maqolalarni tahlil qilish, eng ishonchli manbalarni ajratib yozish topshirig'i beriladi.
Raqamli vositalardan foydalanish	Canva, PowerPoint yoki Genially kabi vositalarda ta'limiy taqdimotlar, infografikalar tayyorlash orqali o'quv kontent ishlab chiqiladi.
Multimedia material yaratish	Har bir talaba mavzuga doir 2-3 daqiqali qisqa dars videosini tayyorlaydi: unda tushuntirish, vizual material va misollar bo'ladi.
Dars ssenariysi tuzish	O'quvchilarga yosh guruhiga mos ssenariy yozish: kirish qismi, asosiy qism, yakun, baholash, vizual vositalar ko'rsatiladi.
Metodik moslashtirish	Bitta mavzuni 2 xil yoshdagi guruhga moslab metodik yondashuv bilan qayta ishlab chiqish vazifasi beriladi.
Baholash mezonlarini ishlab chiqish	O'z tayyorlagan dars yoki topshiriqqa mos ravishda rubrik (baholash jadvali) yaratish va unga asoslangan refleksiya yozish.

Ko'nikma turi	Amaliy faoliyat va topshiriqlar misollari
Reflektiv fikrlashni rivojlantirish	Har bir mashg'ulotdan keyin "men nimani o'rgandim?", "nimada qiynaldim?", "qanday yangilik bildim?" kabi savollarga javob yozish.
Onlayn test yaratish	Google Forms, Kahoot yoki Quizizz orqali mavzuga oid interaktiv test tuzish va guruhda sinab ko'rish.
Ta'limiy loyiha yaratish	Talabalar kichik guruhlarda dars mavzusiga asoslangan loyiha ishlab chiqadilar va uni sinfga taqdim etadilar.
Virtual resurslardan integratsiya qilish	Mavzuga mos videodars, QR kodli matn, audio topshiriqni bir dars modeli ichida uyg'unlashtirish.

XULOSA

Bugungi ta'lim jarayoni bo'lajak o'qituvchidan faqat nazariy bilim emas, balki ularni zamonaviy texnologiyalar orqali amaliyotda tatbiq etish, o'quvchini o'rganishga jalb qiladigan metodik yondashuvlarni tanlay olishni talab etadi.

Kompetensiyaga asoslangan yondashuv sharoitida axborot va didaktik ko'nikmalarni shakllantirish esa pedagogik tayyorgarlikning markaziy qismiga aylanadi.

Axborot ko'nikmalari orqali bo'lajak o'qituvchi ta'limiy resurslarni izlash, saralash, tahlil qilish va ularni didaktik jihatdan ishlov berish qobiliyatini rivojlantiradi. Bu jarayon o'quv materiallarini raqamli vositalar yordamida loyihalash, taqdimot qilish, test va multimedia topshiriqlarini ishlab chiqish orqali mustahkamlanadi.

Didaktik ko'nikmalar esa dars ssenariysi tuzish, baholash mezonlarini ishlab chiqish, o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlariga mos metodlarni tanlash, interaktiv va reflektiv faoliyatni tashkil etish orqali shakllantiriladi. Ushbu yondashuvlar orqali bo'lajak o'qituvchi real pedagogik vaziyatlarga tayyorlanadi va kelajakda o'z kasbida mustaqil ishlashga qodir mutaxassisga aylanadi.

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak o'qituvchilarning axborot va didaktik kompetensiyalarini shakllantirish ta'lim sifatini oshirishda hal qiluvchi omillardan

biridir. Bu ko'nikmalarni shakllantirishda esa kreativ, interaktiv va reflektiv metodlardan samarali foydalanish muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abduqodirov A., Xasanboeva Z. **Pedagogik texnologiyalar asoslari.** – Toshkent: O'qituvchi, 2021.
2. Juraev N.H. **Oliy ta'limda raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish.** – Samarqand: Registon, 2022.
3. Jo'rayev Q. **Zamonaviy ta'limda kompetensiyaviy yondashuv.** – Buxoro: BuxDU nashriyoti, 2023.
4. Karimova N.M. **Didaktika: nazariyasi va amaliyoti.** – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
5. Nuritdinov Q.N. **O'qituvchining axborot texnologiyalaridan foydalanish kompetensiyasi.** – Andijon: AndDU nashriyoti, 2022.